

GABIONER. Efter Force commanders inspektion förstärktes skyddet på campen, bland annat med stenfyllda burar, så kallade gabioner. Nedan: det ghanesiska ingenjörkompaniets förläggning på andra sidan kullen.

- *Very good copy, almost leather*, skrattar Bertil Asklund.

Smeknamnet sades vara en kvarleva från när mannen åkte runt och sålde kläder ur bakluckan på en gammal bil. Efterhand som affärerna gick bättre flyttade "Bilyxan" in i butikslokalen med den underbara skylten "Aktiebolaget kläder och skor – ingenjörkompaniets affär. Bra kvalitet – humana priser".

En gång förde ett par av killarna diskussioner med "Bilyxan" om att köpa varsin motorcykel, men just den gången föll affären på att det blev strul med leveransen. Vilket väl var lika bra, med tanke på att de annars hade fått köra hem bågarna till Sverige.

EN ANNAN FRAMGÅNGSRIK AFFÄRSMAN var Mister Soufan, som bland annat levererade varor till campens PX-butik. Under Gulfkriget kom han dessutom att spela en oväntad hjälteroll för kompaniet.

Det spända läget i regionen innebar att försäkringspremierna, för att landa flygplan i Israel, sköt i höjden – vilket i sin tur innebar att det tog längre tid än vanligt mellan de svenska underhållstransporter som flög ner post, förnödenheter och annat från Sverige. Sen dröjde det inte många dagar förrän krisen var ett faktum. Slut på snus, slut på chips!

Mitt under denna kris stannade trossen till hos Soufan för att hämta grejor. I samband med de sedvanliga hälsningsfraserna blottades några välbekanta kartonger bakom ett draperi.

- Chips, konstaterade Soufan nöjt. Direkt från Sverige!

Svenska chips? Hur fan var det möjligt? Hur hade han fått tag på dem? Men där och då spelade det egentligen inte så stor roll hur kartongerna hade hittat till Jwayya utan den givna frågan var: hur mycket?

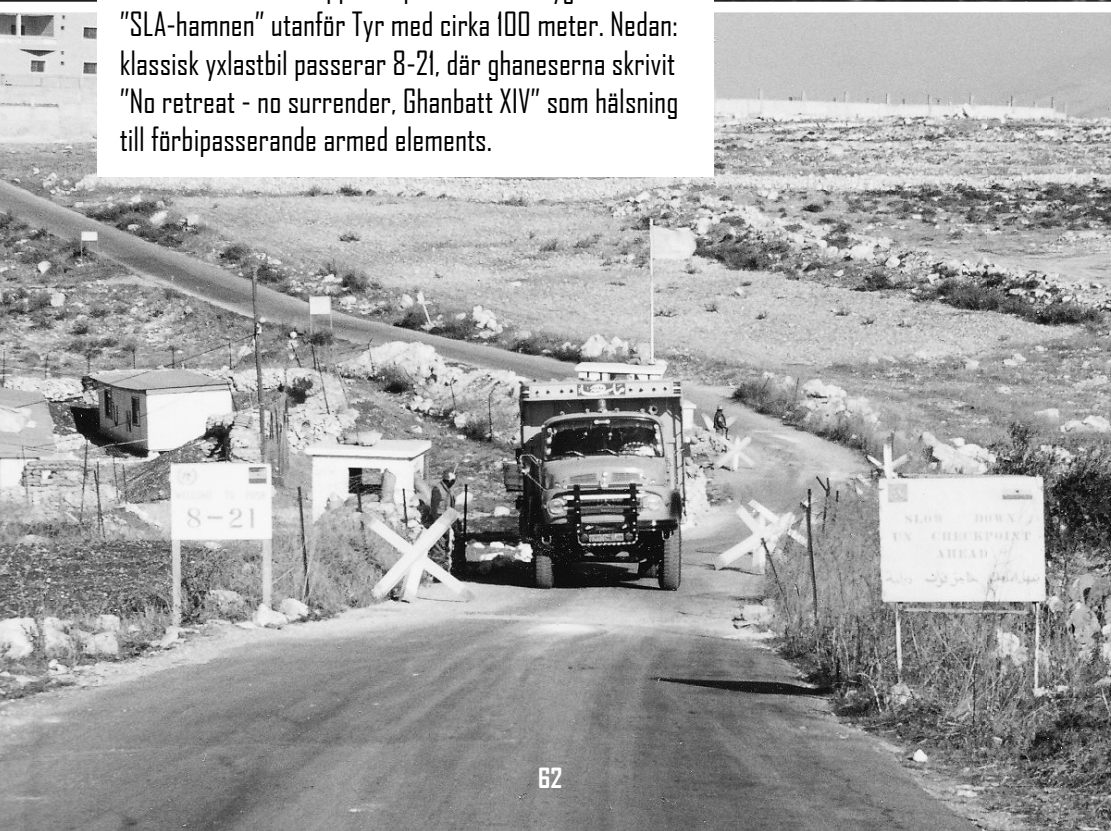
Soufan log sitt bredaste bilhandlarleende. Han visste att han hade ett guldäge att ta ut vilket ockerpris som helst, men trots allt var kompaniet en viktig kund så han begärde ett högst rimligt pris för kartongerna. Den här gången var det ingen som behövde pruta – chipsen var våra!

En annan uppskattad "local" var skräddaren i Tyr, som gästade campen lite då och då för att ta mått och sälja kläder till en billig penning. Till sin hjälp hade en pekmeny med bilder på kändisar i olika kläder, exempelvis kostymer från Boss, som han erbjöd sig att sy upp på en vecka eller så.

BYNS MESTA KÄNDIS var dock förmodligen den renhållningsentreprenör som i folkmun gick under namnet "Bajsyxan", ett självklart smeknamn utifrån att han var tionde dag kom till campen för att tömma avloppet med sin risiga gamla tankbil, ett fordon som kunde varit hämtat ut någon Mad Max-film.

FELPARKERING. Skepparen på det här fartyget missade "SLA-hamnen" utanför Tyr med cirka 100 meter. Nedan: klassisk yxlastbil passerar 8-21, där ghaneserna skrivit "No retreat - no surrender, Ghanbatt XIV" som hälsning till förbipasserande armed elements.

Vid ett tillfälle var avloppstanken nedanför sjukstugan så full att den höll på att svämma över – vilket inte hade blivit särskilt populärt i byn med tanke på att vi bodde högst upp på en kulle. Detta, i kombination med att kompaniet var skyldig honom pengar, innebar att "Bajsyxan" snabbt insåg att han hade en bra förhandlingsposition.

- Vi försökte förklara att betalningen för förra tömningen hade fastnat nere i Naqoura och att vi skulle ner dit dagen därpå och reda ut saken. Han kunde vara lugn, han skulle få sina pengar, berättar Lill-QM.

Och nog var han lugn, "Bajsyxan", jättelugn. Han tänkte nämligen inte göra någonting alls förrän han fått sina pengar. Kompaniets förman Ali tolkade medan Lill-QM började bli allt mer irriterad. Det var först när någon erbjöd sig att lägga ut pengar ur egen ficka som mannen gick med på att tömma tanken.

- Jag hade ett jättebra samarbete med Ali men just den här gången var jag inte säker på vems sida han stod på, konstaterar Lill-QM.

ONEKLIGEN ÄR "BAJSYXAN" en man som gjort ett bestående intryck på många i kompaniet. Ingen visste vad han hette, var han kom från eller var han gjorde av allt som hamnade i lastbilen - vilket vi kanske ändå inte ville veta. Då och då hände det att han dök upp på olika ställen i AO:t, en gång ända nere vid kusten i Fijibatt.

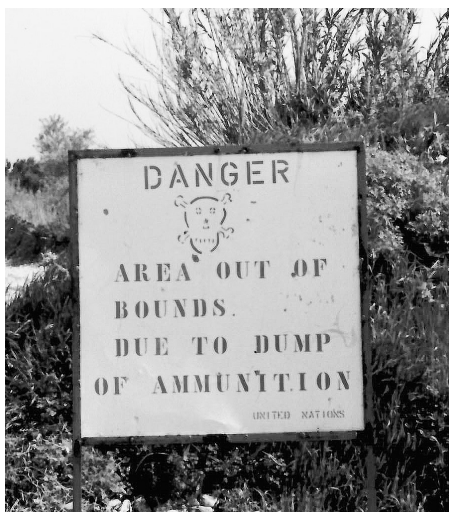
- Maskinplutonen hade till uppgift att renovera vägen till en fijiansk position vid kusten. Kan ha varit 1-18 eller 1-12, berättar Jonas Lillie-marck, som var ställföreträdande gruppchef på schaktmaskingruppen.

- Vägen till positionen gick genom en bananplantering, där vägen markerade lägsta punkten och var därför i uselt skick. Vi kunde dock hämta fyllnadsmassor i form av "kattskallar", sten i storlek just som en kattskalle, direkt från havet med hjullastare. Vi hjälpte även några lokala "sprängfiskare" att muddra så de kom i land med sin båt utan att behöva hoppa i vattnet för att få båten i land.

- Fijianerna var som alltid trevliga och det bjöds på lunch varje dag vi var där. En dag hade några fijianer dykt utanför positionen och ljustrat bläckfisk. Dessa kokades över eld tillsammans med citron, potatis med mera. De bjöd på nykokt bläckfisk och det var riktigt gott som jag minns det. På eftermiddagen samma dag ser vi vår allas "Bajsyxa" kommande körande längs vägen. Första tanken var att han skulle tömma tanken vid posteringen, men han svängde av ut mot stranden, vände bilen och backade ner mot vattnet. "Bajsyxan" hoppade hur bilen i sina lindrigt rena kläder, tände en cigg, såg oss och vinkade glatt. Därefter gick han bakom bilen, slog loss ventilen och tömde hela tanken rakt ut i havet, ungefär på

FYNDPLATSER. Minghi Street i Naqoura, alias Jallan. Till höger bläckfisk över öppen eld på stranden i Fijibatt där det dumpades mer än bara ammunition.

samma ställe där det plockats upp bläckfisk som vi käkat några timmar tidigare. Har aldrig ätit bläckfisk efter det...

FÖRUTOM VÅR FÖRMAN ALI jobbade ett tiotal andra libaneser inne på campen. I sjukstugan gjorde Mustafa en värdefull insats som tolk. Utöver honom och Ali fanns det bland annat en städerska i HQ-huset och ett antal "yxor" som hjälpte till i köket. På baksidan av huset bodde också den familj, som en gång i tiden byggt huset och nu hyrde ut det till FN. Mot ett par dollar kunde kvinnan i familjen även ta hand om soldaternas tvätt.

- Våra "köksyxor" gjorde tråkjobben, skalade potatis, skar sallad och kokade ris som de lyckades bättre än vad vi gjorde, berättar Rickard Sillrén.

På andra sidan campen bodde våra kamrater på Ghana Eng Coy, som bemannade en av gatorna och vaktade Sinaitornet dagtid. Tornet fanns inte på campen från början utan flyttades dit från Naqoura året innan vi kom ner. I samband med detta delades vaktpassen upp och av någon märklig anledning lyckades ghaneserna lägga beslag på dagpassen och lämnade nattsiftet till oss svenskar.

- Det är för att de är rädda för mörker, sa någon.

- De tror på onda andar, sa någon annan.

Fast i själva verket var de kanske bara bättre på att förhandla?

ÖVER HUVUD TAGET gick det många historier om ghaneserna, oklart om det bara var skrönor eller om det fanns någon sanning bakom.

Det sades bland annat att de brukade plocka med sig lysrör och annat braåha när de skulle åka hem, eftersom det var bristvara hemma i Ghana. En legendarisk historia berättade om en ghanesisk kompanichef, som blev stoppad när han försökte köra ombord sin vitmålade FN-bil på en båt för att skeppa hem den till Ghana. Märkligt nog hörde vi aldrig några liknande historier om de andra nationaliteterna i UNIFIL.

En uppskattad historia på kompaniet är den om kapten Lettius och "skoputsarghanesen". Historien tar sin början vid Force commanders pre-sommer inspection av campen i Jwayya, där det beordrades fram en fanvakt bestående av soldater från både det svenska och det ghanesiska ingenjörskompaniet. Som vaktplutonchef fick Henrik i uppgift att öva och genomföra fanvakten med delar av vaktplutonen.

- Redan vid första övningspasset visade en ghanesisk sergeant stort socialt intresse och vid andra övningen frågade han om han fick komma över och hälsa på. Inga problem, han kom över och vi satt och småpratade utanför min barack när han såg mina kängor som stod utanför baracken.

GODA GRANNAR. Ghanesernas honnör såg ofta ut som en slapp vinkning, desto bättre var de på skoputs. Nedan: "Slaktarbyn", som en gång i tiden var Hizbollahfäste - tills byn omringades av Amal och "uppmuntrades" byta sida.

Snabbt erbjöd han sig att ge dem en extra glans. Jag accepterade erbjudandet och vi kom överens om att jag skulle lämna dem i skostället nästa dag när vi var ute i AO:t så att han kunde putsa upp dem. "No strings attached", bara en väntjänst kollegor emellan...

- Vid hemkomst nästa dag ser jag ett par ett glimrande, paradputsade, spegelblanka svarta kängor lysa upp skostället och strax därefter kom min ghanesiska kollega för att säkerställa att jag var nöjd. Tummen upp men det började kännas lite "klibbigt" då han återkom nästan dagligen och jag började fundera på hur jag kunde avsluta vår "vänskap".

- Lyckligtvis var vi ute i AO:t så gott som dagligen, men ett par dagar senare stod inte bara reservkängorna utan även träskorna skinande blanka.

Henrik gjorde vad han kunde för att hålla sig undan den ghanesiske sergeanten, som dock hade fler ess i rockärmen:

- Hans nästa drag var att även ge gummistövlarna en omgång. Nu hade jag två par blänkande kängor, gnistrande träskor och ett par spegelblanka gummistövlar! Förmodligen kände han att jag försökte undvika honom så nu var det dags för tofflorna. Nu började jag oroa mig för att han skulle ge sig på träningsskorna och att jag inte skulle bli av med honom, så jag insåg att det var dags att ta farväl.

- Som vanligt kom han smygandes som en ande i filttofflor på kvällskvisten, så jag satte mig ner med honom för att förklara att jag uppskattade hans hjälp, men att jag kunde nu fixa det själv. Innan jag hann öppna munnen kom det fram vad den egentliga anledningen var.

- Med förhoppningsfullt leende och ögon fulla av förväntan berättade han om sin plan, som var att ta sig till Sverige och att i samband med vår rotation klä sig i svensk uniform och följa med om jag bara kunde hjälpa till med uniform och identitet. Trots den vattentäta planen avböjde jag vänligt men bestämt och vår "vänskap" fick ett abrupt slut, likaså den kostnadsfria skoputsen, som ju bara var en väntjänst kollegor emellan...

LETTIUS LÄRDE SIG OCKSÅ KONSTEN ATT PRUTA – den hårda vägen – vilket så här i efterhand kan vara lätt att skratta åt, men som där och då var lika lärorikt som hotfullt.

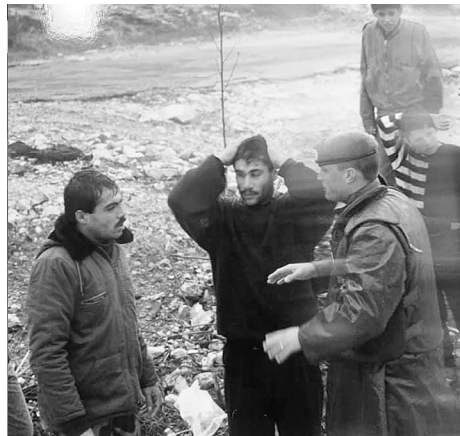
- *One thousand dollars, mister UN, one-thousand dollars*, konstaterade mannen mittemot Lettius.

Enligt normal libanesisk affärssed var det ofta köparens förmåga att pruta som avgjorde det slutliga priset på en vara. Men den här gången markerade mannen med all tydlighet att det inte fanns någon prutmån utan att det var "fast pris" som gällde.

- Alla som varit ute på mission och färdats på lokala vägar, framför allt

FÖRHANDLING. Att handla guld, klockor eller kläder innebar ofta en stunds förhandling för att pruta ner priset. Att köra på någons djur eller råka plöja upp någons åker med APC kunde också leda till utdragna och infekterade förhandlingar. Dikeskörningen nedan är dock från ett annat tillfälle än den som Henrik Lettius berättar om härintill (se sidan 79).

i bepansrade fordon, känner igen situationen. Trafikolycka med lokala husdjur eller nyttoboskap inblandade. Oavsett vilket djur det är tycks utgångspriset för kompensation alltid vara detsamma: 1 000 dollar.

Förutom det otroliga överpriset fanns det alltid vissa faktorer, som gick igen i dramaturgin. Det första var djurens "death wish". Oavsett om det rörde sig om ko, häst, åsna, get, får, hund eller något annat djur verkade de ha en förprogrammerad längtan att utan förvarning kasta sig framför ett vitmålat fordon med UN målat i stora svarta bokstäver.

- Djuret i fråga var dessutom alltid det bästa, starkaste och mest avkastningssäkra djuret i byn, ja till och med i regionen. Eller varför inte i hela landet?

EFTER EN SÅDAN PÅKÖRNING utspelade sig oftast samma händelseförlopp, konstaterar Henrik:

- Djurets påstådda ägare dyker upp blixtnabbt, sliter sitt hår, tar sig för och skakar på huvudet och börjar framföra sitt krav på kompensation. Gissa utgångspriset!
- Ägarens familj är nästan lika snabbt på plats och ansluter sig till ritualen.
- Ägarens kusiner och andra mer avlägsna familjemedlemmar tar sig snabbt till platsen för att understödja ägaren med familj.
- Något, men inte mycket, senare är i princip hela byn närvarande för att bevittna vad som händer och understryka ägarens rättmätiga krav samt gå i god för den höga kvalitén på djuret ifråga.

- En regnig höstdag 1990 upplevde vi att mönstret är precis detsamma vid markskador. Under en rekognosceringstur där vi sökte alternativa framryckningsvägar, brast en vägbank. Vår APC satt fast med nosen neråt. Att backa upp gick inte, enda möjligheten att komma upp på vägen igen var att fortsätta nerför vägbanken, köra runt och med fronten först ånyo ta sig upp vilket resulterade i att vår APC lämnade djupa hjulspår i byns, ja till och med i regionens eller varför inte i hela landets allra bördigaste åker, eller snarare jordplätt.

- Knappt hade vi tagit oss upp på den bräckliga vägen igen, så drog ritualen igång. Utgångspriset för kompensation? *One thousand dollars!*

Iklädd regnjacka och blöt basker försökte Lettius lugna ner ägaren, hans familj och övriga bybor som dök upp som från ingenstans och som med väl inövade rörelser skakade på huvudet och pekade på hjulspåren.

- Efter en inledande hotfull situation kom alla så småningom någorlunda